

УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

(концептуална рамка)

Цветан Давидков

Задачата на този текст е да представи документа “УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ (концептуална рамка)”. Документът беше приет от Академическия съвет на Софийския университет “Св. Климент Охридски” (22 юни 2005) като концептуална рамка и общ език по проблемите на качеството в Университета.

Необходимост от въвеждане на система за управление на качеството (СУК). Ориентирането на Университета към високо качество на всички университетски дейности е споделена устойчива стратегическа ориентация. Инвестициите за постигане на високо качество осигуряват на Университета силна конкурентна позиция и конкурентни предимства. Въвеждането на СУК в Университета е отговор на следните нужди и предизвикателства:

- Университетът да следва и утвърждава национална си мисия и отговорност в условия на засилена образователна и научна конкуренция.
- От научно-образователен център Университетът да се превърне в: а) национален център за производство на обществени политики за ефективно управление на обществените ресурси; б) водещ център за образователен, научен, информационен и културен обмен.
- Университетът да участва в ускоряването на процесите за присъединяване на България към ЕС и пълноценното ѝ интегриране в Евросъюза като отстоява позициите и интересите на страната пред европейските структури.
- Университетът да отговори адекватно на предизвикателствата на информационното общество.
- Университетът да използва най-добрата практика за постигане на организационна ефективност.

Чрез въвеждане на управление на качеството (УК) ние:

- Посрещаме адекватно нарастващите изисквания на нашите партньори и клиенти.
- Се стремим да отговорим в максимална степен на високите изисквания към университетската колегия.
- Се превръщаме в център на най-високо качество.
- Отговаряме на европейските стандарти за университетско качество и се доближаваме до най-добрите световни образци.
- Следваме поведението на социално отговорен корпоративен гражданин – работим за издигане равнището на обществото чрез поддържане на високи образователни, научни, културни и граждански стандарти.

Стратегически ориентири – мисия, визия, цели, основополагащи ценности.

Мисия. Софийският университет “Св. Климент Охридски” е водещ национален образователен, научно-изследователски, културен и информационен център с високо международно признание.

- Университетът е образец на научно-изследователска и преподавателска работа с широко културно и обществено значение.
- Университетът формира ядрото на българската интелигенция и просвещава българското национално самосъзнание.
- Университетът допринася решително за българското участие в световното развитие на науката и образованието.
- Университетът играе активна роля в проектирането и провеждането на политики с национално, регионално и международно значение.

Софийският университет “Св. Климент Охридски” е призван да съхранява, обогатява и пренася през вековете знанието и човешкия стремеж към истината и познанието. В него се развива науката и се обучават студенти във всички нейни области. Университетът възпитава високообразовани, национално отговорни личности, които формират ядрото на българската интелигенция и водят българската нация към духовно извисяване и благоденствие.

Визия. Ние се стремим Университетът да утвърждава и отстоява своята роля на образователен, научен и културен център с общоевропейско значение.

- Образователните програми на Софийския университет трябва все повече да покриват европейските стандарти за качество и се съизмерват с водещите световни образци.
- Университетът се стреми да работи на нивото на добрите практики в развитието, управлението и използването на науката за жизнените цели на обществото и отделния човек.
- Университетът ще продължи да разширява своята решаваща роля във формирането и развитието на проекти, политики и стратегии за развитието на страната.
- Университетът се стреми да бъде лидер в обучението, науката и ключовите проекти за развитие на обществото.

Основни цели. В изпълнение на мисията на Университета, за реализиране на нашата визия, ние се стремим към:

- Високо качество на образователната, научноизследователската, информационната и културната дейност. Покриване критериите за качество на Болонската декларация във всички дейности и звена на Университета.
- Водеща позиция на пазара на образователни услуги в България и региона чрез адекватен отговор на образователните потребности. Активни действия за формиране на пазара.
- Целенасочено интегриране в европейското научно пространство и доближаване до световните стандарти за научна дейност.
- Засилване на участието на Университета във формирането и развитието на национални и регионални стратегии и политики.

Основополагащи ценности (върху какво се опираме, на какво разчитаме, за да постигнем заявените цели). За да постигнем заявените цели, ние:

- Използваме развитието на добрите традиции и постиженията на Университета.

- Стимулираме новаторството и предприемаческото поведение на университетските студенти, преподаватели и служители.
- Развиваме човешкия капитал.
- Привличаме и създаваме условия за задържане на най-добрите преподаватели, учени и администратори.
- Привличаме за обучение най-добрите млади хора от страната / региона.
- Изграждаме устойчиви партньорства.
- Осъществяваме непрекъснати подобрения в съответствие с добрата световна практика.
- Въвеждаме съвременни управленски подходи.
- Засилваме проектната организация в структурирането и управлението на университетските дейности.

Какво разбираме под УК? Управлението на качеството в Софийския университет “Св. Климент Охридски” се основава върху разбирането, че високото качество е стремеж да отговорим в най-висока степен на нуждите на всички наши клиенти – ползвателите на продуктите/услугите на Университета¹. УК е съвкупност от дейности, стандарти и процедури, чието следване осигурява висока принадлежна стойност за нашите клиенти. Наши външни клиенти са потребителите на продуктите/услугите на Университета – обществото, работодателите, потребителите на научни, информационни и културни продукти/услуги. Наши вътрешни клиенти са студентите, преподавателите и служителите.

За какво служи СУК? СУК е обща рамка на усилията на университетската общност за (ефективно) удовлетворяване нуждите на нашите клиенти. СУК дава представа за начина, по който отделните елементи и подсистеми се обвързват в единен механизъм. Тя очертава необходимите действия и правомощията на отделните университетски звена и ръководните органи за ефективното функциониране и развитие на Университета.

- СУК е средство за оценяване и развитие на стратегиите и политиките за развитие на Университета. СУК се основава върху стратегиите за развитие на Университета и се конкретизира в политики и проекти, ориентирани дейността по основните направления. Споделените разбирания за дължимото качество на университетските дейности, на свой ред оказват въздействие върху стратегиите, политиките и конкретните проекти.
- СУК осигурява надеждни ориентири за актуалните нужди на нашите клиенти и начина, по който ги удовлетворяваме, за добрата практика и възможностите за подобрения.
- СУК осигурява общ език и споделен начин на мислене за нашата организация.
- СУК осигурява инструменти за самооценка, оценка и измерване на постиженията, за идентифициране на проблеми, пропуски и несъответствия. Системата дава възможност ефективно да се планират и реализират проекти за подобрения.
- СУК дава рамка за установяване и премахване на дублирането на инициативи, за идентифициране на пропуски и несъответствия.
- СУК е инструмент за подобряване на управлението на Университета.

---

¹ В литературата са налице множество разнообразни схващания за природата на качеството – характеристика на потребителските свойства на продукта/услугата; съответствие / несъответствие на продукта / услугата на определени стандарти (критерии); съответствие/несъответствие на продукта/услугата на изискванията (очакванията) на клиентите – външни и вътрешни и др.

Обхват на СУК. Системата е насочена към осигуряване на високо качество на обучението, научноизследователската работа, културната, възпитателната и информационната дейност. Обект на специално внимание е участието на Университета в проектирането и провеждането на стратегии и политики с национално, регионално и международно значение.

Ръководни начала при изграждане на СУК. Цел на университетските програми е образованият гражданин. Образованият гражданин:

- Умее да учи;
- Притежава и използва критическо мислене;
- Умее да прилага своите знания и компетентности;
- Притежава стабилна ценностна система от граждански добродетели.

Университетът подпомага студентите за пълноценна професионална и личностна реализация (“Помогни ми да те възвися”) и насърчава стремежа към развитие на съвременни умения и компетентности. Студентите, преподавателите и служителите споделят общи цели и работят заедно за тяхното постигане въз основа на съчетаването на преподаване/учене, научна дейност и гражданска активност. Университетската общност разглежда разнообразието на хора и идеи като ценен ресурс и се грижи за неговото поддържане.

Ние сме убедени, че за да постигнем желаното високо качество, трябва да се ръководим от следните основни начала:

- Грижата за високото качество е постоянна грижа на всеки от нас – на всеки преподавател, на всеки студент, на всеки служител.
- Най-важният измерител на нашата дейност са резултатите. Ние се стремим към резултати, които надхвърлят очакванията на нашите клиенти и партньори.
- Клиентите са в центъра на нашето внимание. Ние се стремим да създаваме за тях продукти с висока стойност.
- Доброто ръководство/лидерство играе ключова роля за успехите на организацията. Ние се нуждаем от ясни и устойчиви цели.
- Управлението е ефективно, когато се основава върху факти. Доброто управление изисква добро планиране, добро организиране, добро ръководство, добър контрол. То се осъществява чрез балансирана система от процедури.
- Развитието на хората и постигането на тяхната ангажираност засилват приноса на всеки за успеха на организацията.
- Непрекъснато учене, въвеждането на новости и подобрения са най-прекия път за спечелване на конкурентни предимства.
- Развитието на устойчиви взаимноизгодни партньорства увеличава (подобрява) възможностите за постигане на добри резултати.
- Качеството на комуникациите и информацията има първостепенно значение за ефективното постигане на резултати.
- Гражданското участие и социално отговорното поведение на Университета и всеки от нас допринасят за успешното развитие на българското общество.

Кратко описание на СУК. Действието на СУК се осъществява чрез периодично самооценяване и оценяване на важните сфери от дейността на Университета в съответствие със стандарти за добро изпълнение, изготвянето на проекти за

подобрения и тяхното осъществяване. За ефективното функциониране на СУК университетската общност постига съгласие относно:

- философията, обхвата и смисъла на СУК;
- сферите и дейностите – обект на оценяване и подобрения – тези сфери и дейности трябва да бъдат идентифицирани в процеса на формиране на общо разбиране за СУК);
- институционалното изграждане и механизмите на функциониране на системата;
- стандартите, методологията и методиките за оценяване и използването на резултатите;
- правомощията по изготвянето, осъществяването и отчитането на проектите за подобрения;
- ресурсното осигуряване на СУК.

Как работи СУК?

- В университетската общност се постига съгласие относно мисията, визията, ценностите и основните цели пред Университета (периодичен преглед/промяна).
- Целите на университета се конкретизират като цели на отделните университетски звена. Целите се формулират и разработват така, че да бъдат: обосновани, измерими, ясни, постижими, ресурсно осигурени, комуникирани и споделени. Постига се яснота за това кой носи отговорност за постигане на всяка конкретна цел (периодичен преглед/промяна на целите).
- Университетът / неговите звена планират и обосновават дейности (проекти) за постигане на декларираните цели (“цикъл на планирането”). Разработва се “Общ проект за развитие на Университета в периода ...”, “Общ проект за развитие на ... факултет за периода...” Всеки общ проект се конкретизира в програма/план за действие. При планирането се вземат предвид:
  - а) клиентите и техните очаквания/изисквания към нас;
  - б) партньорите - очаквания/изисквания към нас;
  - в) заинтересованите от нашата дейност - очаквания/изисквания;
  - г) обществото - очаквания/изисквания;
  - д) ключовите резултати от дейността, които искаме да постигнем;
  - е) пазарът, на който оперираме като Университет (звена на Университета);
  - ж) ресурсите, на които разчитаме;
  - з) качеството на ръководителите;
  - и) качеството на системата за управление;
  - к) качеството на работните процеси;
  - л) особеностите на организационната култура;
  - м) други.
- Периодично се организира преглед/оценка на дейността, залегнала в плановете. Оценката е съчетание от самооценка и външна оценка по единна методика. Тази методика се конкретизира в съответствие с някой от утвърдените модели (напр. EFQM Excellence Model, системата “Болдридж” – САЩ, комбиниран модел).

Резултатите от оценката се използват за подобряване на работа чрез:

- а) оценка/преоценка/актуализиране на мисията, визията, целите, ценностите, политиките, стратегиите;
- б) отдаване на признание за приноса на преподавателите, служителите, студентите;
- в) отдаване на признание на ръководителите;
- г) усъвършенстване на управлението на човешките ресурси (подбор, планиране на кариерата, обучение и развитие, системи за атестиране, системи за компенсация, здравословни условия на труд и др.)
- д) оценка/преоценка на взаимоотношенията с клиентите, партньорите, заинтересованите страни, обществото;
- е) усъвършенстване на работните процеси, вкл. вътрешноуниверситетските процедури;
- ж) усъвършенстване на стила на лидерство / ръководство;
- з) усъвършенстване на системата за управление;
- и) подобряване на организационната ефективност, в т.ч. на ключовите резултати от дейността (напр. умения и компетентности на студентите), продуктите/услугите за клиентите (напр. научни продукти и услуги) и обществото, финансовите резултати (напр. ръст на собствените приходи) и др.;
- к) други.

Подобренията се осъществяват чрез обосноваване и реализиране на конкретни проекти за подобрения. Общ ориентир при изготвянето на проекти за подобрения са добрите образци (Benchmark, добра практика) – измерените най-високи постижения в дадената област/дейност. Звената обосновават и декларират своя избор на образци за сравнение, организират изучаването на добрата практика и трансфера/използването ѝ в собствената дейност.

Проектите за подобрения са резултат/следствие от оценяването и са част от процеса на планиране за новия цикъл.

Институционално изграждане и функциониране. Усилията за високо качество на университетските дейности са ангажимент на всеки преподавател, студент и служител в Университета. СУК се изгражда и функционира чрез дейността на основните и помощните звена на Университета и при установената структура на ръководните органи. За успешното въвеждане и развитие на СУК:

- на основните и обслужващите звена се вменяват функции по реализиране на СУК;
- всяко звено персонифицира задачите и отговорностите по качеството и ги вписва като правомощия и отговорност на преподавателите, служителите и студентите; правомощията на преподавателите и служителите се отразяват в длъжностните им характеристики;
- на университетско и факултетско равнище се разработват и реализират проекти за внедряване и развитие на СУК;
- при необходимост ръководствата на Университета, факултетите, департаментите и самостоятелните звена създават специализирани звена (временни и/или постоянни) за подпомагане внедряването и развитието на СУК;
- СУК се внедрява и развива като се държи сметка за: а) нормативните изисквания към осигуряването на качеството във висшите училища; б)

установените механизми за институционална и програмна акредитация; в) добрата практика.

Университетът и неговите звена осигуряват ресурси за внедряване и развитие на СУК.

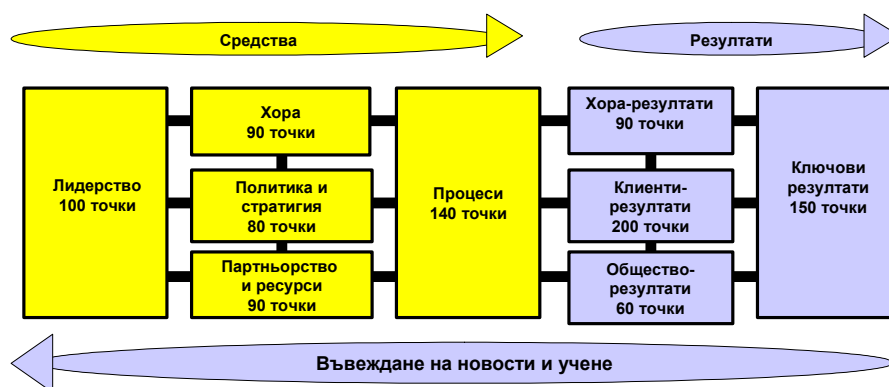
Ориентири при структурирането на дейността, обект на оценка и подобрения. Като ориентири могат да се използват разпространените модели - EFQM excellence model (модел за организационно съвършенство на Европейската фондация по управление на качеството) – Приложение 1. и моделът “Болдридж” (The Malcolm Baldrige National Quality Program) – Приложение 2.

Като правило този тип документи са придружени от речник на основните термини. Това допринася за формиране на общ език по въпросите на качеството.

МОДЕЛ ЗА ОРГАНИЗАЦИОННО СЪВЪРШЕНСТВО²
EFQM EXCELLENCE MODEL

Фиг. 9.1 Опростен модел на организационно усъвършенстване

Фиг.9.2. Евромодел за съвършенство (EFQM Excellence Model)

Сфера	Основни измерители / области на подобрене
<p>1. ЛИДЕРСТВО (100). Лидерите формулират <u>мисията</u> и <u>визията</u> и съдействат за прилагането им на практика. Те развиват организационните <u>ценности</u> и <u>системи</u>, необходими за постигането на устойчив успех, като ги внедряват чрез подходящи действия и модели на поведение. По време на промяна те се придържат към постоянство на <u>целите</u>. Там, където се изисква, лидерите са способни да променят посоката на организацията и да насърчат другите да ги последват.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лидерите формулират и развиват мисията, визията, ценностите и етичните норми на организацията и се превръщат в модел на добра организационна култура. 2. Лидерите лично се ангажират с осигуряване на разработването, внедряването и непрекъснатото усъвършенстване на системата за управление на организацията. 3. Лидерите поддържат отношения с <u>клиенти</u>, <u>партньори</u> и представители на обществото. 4. Лидерите работят за утвърждаване на подходяща <u>организационна култура</u> заедно с хората от организацията. 5. Лидерите формулират <u>организационните промени</u> и ръководят тяхното осъществяване.

² **Източници:** Вътрешна електронна страница на Европейската фондация за управление на качеството (www.efqm.org). Борисов, Б., Ц. Давидков. От управление на качеството към съвършенство на организацията. С., 2004.

<p>2. ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИИ (80). Мисията и визията се осъществяват чрез ясно ориентирана към заинтересованите страни <u>стратегия</u>, съобразена с <u>пазара</u> и сектора, в който работи организацията. Разработените и разгърнати в организацията <u>политики</u>, <u>планове</u>, <u>цели</u> и <u>процеси</u> осигуряват реализирането на тази стратегия.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Политиката и стратегията се градят върху сегашните и бъдещи <u>потребности</u> и <u>очаквания</u> на всички <u>заинтересовани</u> (от работата на организацията). 2. Политиката и стратегията се основават върху <u>информация</u>, получавана при отчитане цялостното представяне на организацията, от изследвания, натрупване на опит и от дейностите на организацията извън прякото ѝ поле на дейност. 3. Политиката и стратегията се разработват, преразглеждат и осъвременяват. 4. Политиката и стратегията се разпространяват, разясняват и разгръщат чрез рамка от ключови процеси.
<p>3. ПЕРСОНАЛЪТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА (90). Ефективните организации <u>управляват</u>, <u>развиват</u> и реализират целия <u>потенциал</u> на хората си на индивидуално, екипно и организационно равнище, като им осигуряват честност, равнопоставеност, ангажираност и възможности за изява. Те се грижат, информират, възнаграждават и отдават <u>признание</u>, така че да <u>мотивират</u> и <u>ангажират</u> персонала в реализирането на неговите умения и знания в полза на организацията.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Човешките ресурси</u> се планират, управляват и усъвършенстват. 2. Знанията и способностите на хората се откриват, развиват и поддържат. 3. Хората се <u>ангажират</u> и <u>овластяват</u>. 4. Хората и организацията водят <u>диалог</u>. 5. Хората се възнаграждават, отдава им се заслужено <u>признание</u> и за тях се полагат грижи.
<p>4. ПАРТНЬОРСТВО И РЕСУРСИ (90). Ефективните организации <u>планират</u> и <u>управляват</u> както своите <u>отношения с външните партньори</u> и доставчиците, така и <u>вътрешните си ресурси</u>, за да подпомогнат реализирането на политиката, стратегията и ефективното протичане на процесите. В процеса на планиране и управление на партньорствата и ресурсите те <u>балансира</u>т настоящите и бъдещите</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Отношенията</u> с външните партньори се <u>управляват</u>. 2. <u>Финансите</u> се управляват. 3. Управляват се <u>сградите</u>, <u>оборудването</u> и <u>материалите</u>. 4. <u>Технологиите</u> се управляват. 5. Управляват се <u>информацията</u> и <u>знанията</u>.

<p>потребности на <u>организацията, обществото и околната среда.</u></p>	
<p>5. РАБОТНИ ПРОЦЕСИ (140). Ефективните организации <u>проектират, управляват и усъвършенстват</u> своите работни процеси, за да постигат пълно удовлетворяване и да генерират <u>нарастване на стойност</u> за клиентите и останалите заинтересовани страни.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работните процеси системно <u>се разработват и управляват.</u> 2. Процесите се <u>усъвършенстват и обновяват</u> (при необходимост), за да се постигне пълно удовлетворяване и нарастване на създадената стойност за клиентите и за останалите заинтересовани страни. 3. <u>Продуктите и услугите</u> се проектират и развиват на базата на потребностите и очакванията на клиентите. 4. Продуктите и услугите се произвеждат, доставят и им се осигурява <u>поддръжка.</u> 5. <u>Отношенията с клиентите</u> се управляват и задълбочават.
<p>6. РЕЗУЛТАТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИЕНТА (200). Ефективните организации задълбочено <u>проучват резултатите</u> си за клиента.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Проучване на мнението.</u> Това е проучване на мнението и реакциите на клиентите въз основа на конкретни показатели (чрез изследвания, фокус групи, рейтинги, похвали, оплаквания и т.н.) по отношение на организацията. 2. <u>Проследяване работата на организацията в съответствие с изискванията на клиента.</u> Това се прави с помощта на вътрешни показатели с цел да се наблюдава, разбира, предвижда и подобрява работата на организацията, както и да се предвиждат мненията и реакциите на нейните клиенти.
<p>7. РЕЗУЛТАТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА (90). Ефективните организации задълбочено <u>проучват мнението и работата на ХОРАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА</u> и по отношение на тях постигат изключителни резултати.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Проучване на мнението.</u> Това се постига с показатели за мнението на служителите за организацията (получавани чрез проучвания, фокус групи, интервюта, оценки и др.). 2. <u>Проследяване работата на хората в организацията.</u> Това се прави с помощта на вътрешните показатели с цел да се наблюдава, разбира, предвижда и подобрява работата на хората, както и да се предвижда тяхното мнение за организацията и отношението им към нея.

<p>8. РЕЗУЛТАТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОБЩЕСТВОТО (60). Добрите организации задълбочено <u>проучват общественото мнение</u> и постигат изключителни резултати по отношение на обществото.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Проучване на общественото мнение.</u> Това се прави с помощта на показатели за мнението на обществото за организацията (получени чрез проучвания, доклади, пресконференции, публични срещи, изяви и представяния, представители на държавната администрация). 2. <u>Проследяване на работата на организацията.</u> Това се прави с вътрешните показатели, които се използват, за да се наблюдава, разбира, предвижда и подобрява работата на организацията, както и да се предвижда общественото мнение.
<p>9. КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА (150). Добрите организации <u>задълбочено измерват</u> ключовите елементи от своята <u>политика и стратегия</u> и постигат изключителни резултати по отношение на тях.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Измерване на ключовите резултати.</u> Това се прави с помощта на измерители на ключовите резултати, които се дефинират от самата организация и са в съответствие с нейната политика и стратегия. 2. <u>Измерване на дейността.</u> Това се прави с оперативни измерители, които се използват за наблюдаване и разбиране на процесите, за предвиждане и увеличаване вероятността да се постигнат планираните ключови резултати.

Общата концепция на Евромодела за съвършенство може да се представи така: постигане на отлични *резултати* чрез ангажиране на всички хора в организацията в дейностите и усъвършенстването на *процесите*. Разгръщането на модела осигурява необходимата рамка за оценяване и усъвършенстване.

Лидерството, политиката и стратегията, управлението на хората, партньорството и ресурсите са ключовите средства за постигане на желаните резултати. Що се отнася до **резултатите**, то тук желанието е да се удовлетворят потребностите и надхвърлят очакванията на *клиентите, служителите и обществото*.

Средства: лидерство, управление на хората, стратегии и политики, партньорство и ресурси, работни процеси. Резултати: резултати за клиентите, резултати за хората в организацията, резултати за обществото, ключови резултати от дейността. Двете групи критерии са обвързани чрез *причинно-следствени връзки*. Резултатите са *следствие* на средствата. Средствата, от своя страна, се подобряват и обновяват благодарение на обратната връзка, чрез процеса на *учене и въвеждането на новости*. Усъвършенстваните средства водят към подобряване на "Резултатите".

Евромоделът не дава готови предписания. Той признава всички подходи, които са насочени към постигане на *устойчиво съвършенство* във всички аспекти на организационната дейност.

При използване на модела като инструмент за самооценка / оценка, отделните критерии носят точки. Общата им сума е 1000.

Система “Болдридж”³

(The Malcolm Baldrige National Quality Program)

Системата се основава върху 7 критерия, конкретизирани в критериални части. Възможният максимален брой точки е 1000.

Критерии / критериални части		максимален брой точки
1. Лидерство		120
	1. 1. Организационно лидерство	70
	1. 2. Социална (обществена) отговорност	50
2. Стратегическо планиране		85
	2. 1. Развитие на стратегии	40
	2. 2. Разгръщане на стратегии	45
3. Студенти, заинтересовани и пазарна ориентация		85
	3. 1. Познаване на студентите, заинтересованите и пазара	40
	3. 2. Взаимоотношения със студентите и заинтересованите; удовлетвореност	45
4. Измерване, анализ и управление на знанието		90
	4. 1. Измерване и анализ на организационното представяне	45
	4. 2. Информация и управление на знанието	45
5. Внимание към факултета и персонала		85
	5. 1. Работни системи	35
	5. 2. Учене и мотивация на факултета и персонала	25
	5. 3. Благосъстояние и удовлетвореност на факултета и персонала	25
6. Процесът на управление		85
	6. 1. Процеси, насочени към учене	50
	6. 3. Поддържащи (подкрепящи) процеси	35
7. Организационно представяне - резултати		450
	7. 1. Научено от студентите - резултати	150
	7. 2. Резултати за студентите и заинтересованите	60
	7. 3. Резултати, свързани с бюджета, финансите и пазара	60
	7. 4. Резултати за факултета и персонала	60
	7. 5. Организационна ефективност - резултати	60
	7. 6. Възпитателни резултати. Социална отговорност – резултати.	60
	Общо:	1000

³ Източник: Baldrige National Quality Program. Education Criteria for Performance Excellence (2003) www.asq.org

Използвани информационни източници

- Борисов, Б., Ц. Давидков. От управление на качеството към съвършенство на организацията (Европейски стратегии практики). С., 2005.
- Вътрешна електронна страница на Европейската фондация за управление на качеството (www.efqm.org).
- Качеството на университетското образование (TEMPUS ПРОЕКТ UM_JEP – 13388 – 98). С., 2000 (под общата ред. На проф. д-р Димитър Павлов)
- КСОУВО. Национална конференция за обмен на опит в изпълнението на проекти за подобряване на качеството на обучение и управление на висшите училища (Албена, 17-19 септември 2003).
- Опитът на висшите училища при управление на качеството на обучението и възможности за усъвършенстването му (Русе, 21-23 май 2003). (проект “Усъвършенстване на университетските системи за управление на качеството на обучението”).
- Baldrige National Quality Program. Education Criteria for Performance Excellence (2003) www.asq.org
- EFQM. Excellence One Toolbook for Self-Assessment (www.efqm.org/excellenceone)
- Quality Management in Higher Education Institutions. In: Distance Learning Module “Institutional Management and Change in Higher Education”, Study Guide Init 3.
- James D.T. Tannock & Stuart E. Burge. The EPC Model for Quality Assurance in Higher Education. In: “European Journal of Engineering Education”, vol. 19, № 3 /1994.
- Quality Service Charter Handbook. Charter Support Unit, Office of the Prime Minister, Valletta, Malta.
- Study on the Use of the Common Assessment Framework (CAF) in European Public Administration (November 2003)
- The Academy’s Education Standards, Ed Stand; American Academy for Liberal Education.
- The EFQM Excellence Model Glossary of Terms (www.efqm.org).

Цветан Първанов Давидков
Софийски университет “Св. Климент Охридски”
Стопански факултет
tzvetandavidkov@feb.uni-sofia.bg